

Så Kornkvaliteten - Hovedtrekk resultater

Foreløpige tall pr. 29.09.2023

Interessen for årets såkornkvalitet har vært stor, og spørsmålene har kommet lenge før vi har hatt analysesvar. Innhøsting og innsending av prøve har vært uvanlig sent i 2023. Tallgrunnlaget er derfor betydelig lavere enn det pleier å være på denne tiden og resultatene som nå foreligger er svært foreløpige.

Dette ser ut til å være en sesong der noen prøver har svært lav spireevne, mens andre prøver er som i et mer normalt år. Testing av såkornet er derfor minst like viktig nå, som tidligere.

Det er hittil ingen prøver fra Trøndelag.

Nedenfor beskrivelsen av foreløpig kvalitet, er det en beskrivelse av hvordan analysene er gjennomført.

Bygg:

Bygg: Noen prøver har uvanlig dårlig kvalitet, med spireevne under 60%, mens andre prøver har god kvalitet. Gjennomsnittlig spireevne for ubeisa korn på 82% er relativt lav og andelen friske uspirte korn er betydelig (13%). Antagelig vil spiretregheten gå noe ned i prøver som blir analysert senere.

I prøver med høy andel døde eller spiretrege korn kan fusarium-analysen være noe usikker. Men økning av spireevne til 87% etter beising gir tydelig tegn på spirehemmende sopp (Fusarium). Andelen prøver som anbefales beises er på 73%.

Foreløpige tall for byggbrunflekk viser svært lav forekomst (2%), men som nevnt er tallgrunnlaget foreløpig lavt.

Havre:

Foreløpig få prøver, men spireevne ubehandla korn ca 89% og 91% for prøvebeiset korn er under snittet for tre siste årene. Lav andel friske uspirte, men spiring ved 20°C er lavere enn normalt. Smitten av Fusarium- og havrebrunflekk er ikke spesielt høy (henholdsvis ca 12 og 24%), sammenlignet med de tre siste årene.

Vårhvete

Spireevne til ubehandlet vårhvete (88,5%) er moderat, men bedres en del ved prøvebeising (93,8%). Nær alle undersøkte prøver har fått anbefaling om behandling. Nivået av fusarium og hveteaksprikk er gjennomsnittlig over nivået for anbefalt behandling. Betong, som det er flest prøver av, har foreløpig en kvalitet litt under gjennomsnittet.

Om analysene – Vurdering av såkornkvaliteten er basert spireanalyser og analyser av sopp fra veiledningsprøver sendt inn av gårdbrukere, leierensier og såvareforretninger.

Spireanalysen blir gjort på både ubehandla og prøvebeisa korn, dvs. at kornet blir beisa på laboratoriet. Spireanalysen foregår ved å legge kornet i fuktige papirruller, slik at kornet kan ta opp nok vann til at spireprosessen starter. Kornet ligger først til forkjøling i fuktet tilstand, og ofte vil eventuell spiretreghet (frøhvile) oppheves. Deretter blir kornet overført til høyere temperatur. Etter endt spiretid klassifiseres spiren/kornet som normal spire, abnorme spire, frisk uspart eller dødt korn. Spira skal ha normalt utvikla rot og spire, og den vil i jord utvikles til ei levedyktig plante. Hos ei abnorm spire er rota og/eller spira ikke normalt utvikla og det vil sannsynligvis ikke utvikles ei levedyktig plante. Friske, usparte korn har intakt kime, men har på grunn av spiretreghet ikke spirt. Spireevnen er summen av normale spirer og friske, usparte korn. Ved offentlig sertifisering skal hvete, bygg og havre ha en andel på 85% eller flere normale spirer. Dette vurderes ved innsending av særskilte prøver for sertifisering.

Smittegrad av sopp bestemmes ved at kornet ligger til inkubering, slik at soppen kommer til syne og deretter identifiseres. Det benyttes ulike metoder, avhengig av kornart og sopptype. Analysene av bygg skiller ikke mellom eventuell smitte av stripesjuka og byggbrunflekk. I Norge er det særlig 6-radssortene som har vært mottagelige for soppen som gir stripesjuka, men som regel er det lite stripesjuka i Norge.

Utfra smittegrad og eventuell forbedring av spireevne fra ubeisa til beisa korn gis det ei vurdering om kornet bør behandles mot sopp. Grenseverdier for smittenivåer som ligger til grunn for anbefalingene er basert på forskningsdata fra NIBIO. Av de soppene som kan påvises ved rutineanalyser er det spesielt *Fusarium* som påvirker spireevnen negativt, såkalt spiringsfusariose (i hvete gir tillegg *Microdochium nivale* og *M. majus* spiringsfusariose). Andre typer, slik som Byggbrunflekk, *Bipolaris* (i bygg) Havrebrunflekk og Hveteaksprikk har større betydning for avlingsnivået, enn spireevnen. Anbefaling om behandling kan derfor bli gitt for partier som i liten grad har bedret spireevne ved prøvebeising.

Beising med kjemisk middel var lenge eneste reelle behandlingsalternativ mot sopp. Det har de senere årene kommet andre alternativer for korn som omsettes kommersielt, men for testing i laboratoriet er det ikke funnet et godt alternativ til prøvebeising med kjemisk beisemiddel.